

quæ decem habuerit mancipia, super se habeat sacerdotem; quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis jungatur Ecclesiis. » Ratio est, quia decem faciunt plebem at bene ibidem advertit Glossa, *ŷ. Mancipia*. Verum hodierna praxi et consuetudine in erectione parochiæ non tam attenditur ad numerum populi, quam ad id, an, et quomodo parochus instituendus congruam possit habere sustentationem; item an populus ad Ecclesiam parochialem commode convenire, ibique sacramenta percipere, et divina officia frequentare valeat.

7. *Tertio, ut habeat unum eumque perpetuum parochum.* — Tertium est ut unum solum, ac perpetuum rectorem seu parochum habeat. Concilium Trident., sess. 24. *de Reform.* cap. XIII. ibi: « Cuicumque parochiæ suum perpetuum peculiaremque parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, et a quo solo licite sacramenta suscipiant. » Qui parochus juxta dicta n. 5. varia sortitus nomina in jure, quæ tamen in effectu regulariter sunt synonyma, uti bene advertit Barbosa, loc. cit. n. 43.

8. *Cum cura animarum.* — Quartum est, cura animarum, et potestas fori pœnitentialis competens soli rectori Ecclesiæ, ita ut jure ordinario in parochianos nullus alius, sed solus ac unicus parochus prædictam habeat curam, arg. cit. concil. Trident. ibi: « Peculiarem parochum, a quo solo licite sacramenta suscipiant, » etc. et can. *In apibus.* 41. cau. 7. q. 1. Nam sicut una sponsa non potest habere duos aut plures sponso, c. 1. *de Sponsa duor.* nec unum corpus duo capita, c. *Quoniam in plerisque de Offic. judic. ordinar.* Ita ut Ecclesia non potest habere duos sponso seu rectores, c. *Cum non ignores.* 15. *de Præb.* ibi: « Una Ecclesia unius debet esse sacerdotis; qui non per vicarium sed per se ipsum illi deserviat in ordine, quem ipsius Ecclesiæ cura requirit, nisi forte dignitati, vel præbendæ parochialis Ecclesia esset annexa, » ut dicitur c. *Extirpandæ.* 30. eod. Et hæc sunt principalia requisita, quorum unum si deest, contraria præsumptio inducitur. Possunt aliqui etiam pleraque jura parochialia pro requisitis ad eam; verum quia potest Ecclesia parochialis esse, et dictis juribus carere, ideo inter principalia requisita non numerantur, quamvis aliquam pro Ecclesia parochiali præsumptionem faciant, uti bene observat Barbosa, p. 1. 1, c. 1. a. n. 27; Gonzalez, ad Reg. cancell.; Glossa, 6.

n. 86. et seqq. et alii. (ADNOTATIO XLIV.)

9. *Jura parochialia, quæ?* — Quæritur II. Quænam sint jura parochialia, Ecclesiæ et parochi competentia? Resp. Præter potestatem fori pœnitentialis esse potissimum sequentia. I. Quod parochiani proles suas proprio parochi teneantur baptizandos offerre, arg. consil. Florent. in decreto Eugenii, et docet cum communi aliorum Layman, lib. V. tract. II. cap. VII. n. 2; Barbosa, *de Offic. et potest. paroch.* p. 1. cap. XVIII. n. 1, dicentes parochianum graviter peccare, si absque licentia proprii parochi prolem baptizandam alieno offert. II. Ut diebus Dominicis et festis in ecclesia parochiali Missam audiant, c. II. h. t. Num autem et quando alibi audientes satisfaciant præcepto, dicemus infra tit. *de Celebrat. Missæ.* III. Ut semel in anno parochi proprio confiteantur, textu claro c. « Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata semel in anno, proprio confiteatur sacerdoti. » Ex consuetudine tamen et privilegio Clem. *Dudum.* 2. § *Statuimus etiam de Sepulturis,* et alibi habetur, quod dicti parochiani etiam tempore, Paschali confiteri possint religiosis mendicantibus. IV. Ut reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum ibidem suscipiant cit. c. *Omnis utriusque.* V. Ut non nisi a proprio parochi sacramentum Extremæ Unctionis percipiant; Clem. 1. *de Privileg.* ubi etiam exemptis ac privilegiatis regularibus sub pœna excommunicationis prohibetur, ne absque licentia parochi sacramentum hoc alicui parochiano administrarent. VI. Quod mortui in parochiali Ecclesia, vel cœmeterio sepeliri debeant, nisi alibi sepulturam majorum habeant, vel propriam eligant, juxta dicta tit. præced. VII. Quod in Ecclesia parochiali coram proprio parochi matrimonia et nuptiæ solemniter celebrentur, c. 1. *de Clandestin. despons.* et can. 1. caus. 30. q. 5. juncto concilio Tridentino, sess. 24. *de Reform. matr.* cap. 1. de quo magis infra lib. IV. VIII. Quod parochi solvi debeant decimæ, primitiæ, et oblationes, juxta dicenda titulo sequenti IX. Quod limites, fines, seu termini parochiarum nec per tempus immemorabile præscribi valeant, arg. c. *Super eo.* 4. h. t. et amplius dictum est III. II. tit. XXVI. *de Prescriptione.* Plura de quovis horum jurium in suo loco. (ADNOTATIONES XLV et XLVI.)

10. *Parochianus proprius et alienus, quis?*

— Quæritur III. Quoad alteram rubricæ partem, quinam sint, et dicantur proprii et alieni parochiani? Resp. Omnes et solos illos esse, et dici parochianos, qui intra limites alicujus parochiæ verum, vel saltem quasi domicilium habeant, sive dein sint laici, sive clerici, (nisi alibi beneficium cum residentia habeant), ibique resideant ob dicta supra n. 14. dicunturque proprii respectu illius parochi, in cujus parochia degunt: alieni vero respectu alterius parochi, in cujus parochia domicilium non habent. Tuschus, *ŷ. Parochiani.* conclus. 99. n. 1; Vallensis, h. t. § 1, n. 12; Engel, eod. n. 22. et communis aliorum. Patetque ex terminis; parochiani enim a *Parochia* dicuntur: si quis in duabus parochiis domicilium habet, ibique æqualiter, vel quasi æqualiter habitat, utrobique parochianus est, Barbosa, *de Offic. et potest. episc.* p. 2. alleg. 32, n. 69, citans plures rotæ decisiones, arg. c. *Cum quis.* 2. *de Sepult.* in 6. Si vero inæqualiter in illis habitat, ibi parochianus erit, in quo per notabiliter majorem anni partem moratur. Barbosa, loc. cit. n. 70; Menochius, consil. 398, n. 16. et 17. arg. l. I. § *Æstatem.* ff. *de Aqua quotidian. et æstiv.* Quod si domicilium seu domum in confinibus duarum parochiarum habet, ibi parochianus erit, ubi domus aditum habet. Bart., in l. VI. n. 6. in fine. ff. *de Damno infect.*; Barbosa, loc. cit. n. 71. Ratio est, quia ex aditu judicatur domus, cujus sit, Baldus, consil. 60. n. 5. volum. 1. Casu quo autem domus hujusmodi duas haberet portas, seu aditus, erit ibi parochianus, ubi porta principalis, et aditus magis frequentatus habetur. Riccius, in *Praxi fori ecclesiast.* decis. 333. n. 1; Barbosa, loc. cit. n. 71. et alii. Cæterum quid sit domicilium verum, et quasi tale, vide lib. II. § 2. *de Foro competent.* ubi de hoc late.

11. *Laici pro libitu mutare possunt parochiam et diœcesim; non item clerici.* — Quæritur IV. An quis pro libitu domicilium, consequenter etiam parochiam mutare valeat? Resp. Quamvis laici id liberrime possint, ita ut absque ulla licentia non tantum ab una parochia, sed etiam ab una diœcesi ad aliam migrare possint; in quo casu etiam jura parochi, et episcopi cum eo migrant, juxta communem arg. c. *Ultim.* h. t. et ibi Glossa, *ŷ. Habitatores.* Clerici tamen ab una diœcesi ad aliam absque licentia, et dimissionis proprii ordinarii transire, vel ab alieno recipi non possunt arg. can. 7. et seqq. dist. 71.

juncto c. 1. et II. *de Clericis peregr.* quod si inconsulto episcopo proprio diœcesin deserant, eisdem sacrorum exercitium interdici debet, juxta concilium Tridentinum, in. c. fin. h. t.

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis et Oblationibus.

1. *Ratio ordinis.* — Inter jura parochialia unum ex præcipuis est jus percipiendi decimas, oblationes. Quapropter ordine non incongruo post titulum de parochiis præsens subjungitur. Et quoniam materiam summe practicam, ac continuo occurrentem continet, indeque celebris habetur, eum pro dignitate sua explanare conabimur.

§ I.

DE NATURA, ET DIVISIONE DECIMARUM: UBI ETIAM DE JURE, QUO INTRODUCTE SUNT, ET DEBENTUR.

2. *Decimæ definiuntur.* — Quæritur I. Quid, et quotuplices sint decimæ? Resp. I. Decimæ ad propositum bene definiuntur, quod sicut « decima pars omnium fructuum et proventuum juste acquiritorum, Deo in recognitionem universalis, supremique domini debita, atque Ecclesiæ ministris solvenda. » Est in re communis. Patetque declarando singulas particulas. Dicitur *Decima pars* loco generis, in quo convenit cum quavis alia parte decima cujuscunque rei, etiam ad profanum finem ordinatæ: cujusmodi *Decima* multiplex reperitur in jure civili, ut l. *Cuncti.* 3. c. *de Metall.* ubi fossores privati Decimas de metallis solvere jubentur fisco: simile quid habetur § 1. *Instit. de Pœn. temere litig.* et lib. II. § 2. ff. *de Pollicit.* Dicitur « omnium fructuum et proventuum juste acquiritorum. Nam fidelis homo de omnibus quæ licite potest acquirere, decimas erogare tenetur, » ut dicitur c. *Ex transmissa.* 23. et c. *Non est.* 22. eod. diciturque magis infra num. 25. et seqq. Dicitur « Deo in recognitionem universalis, supremique domini debita; » quibus verbis indicatur primarius et principalis finis dandi decimas, videlicet ut iisdem colamus Deum, conteste-

murque illum universi Dominum, Creatorem, et Datorem omnium, a quo bona cuncta procedunt, c. *Tua nobis*. 26. h. t. ibi : « Decima, quas Deus in signum universalis domini sibi reddi præcipit, suas esse decimas et primitias asseverans : » et in concilio Tridentino, sess. 25. de *Reform.* c. XII. « Cum decimarum solutio debita sit Deo » quod idem dicitur cit. c. *Tua nobis*. h. t. Dicitur « Ecclesie ministris, quot annis solvenda : » his enim Dei loco solvi debent, arg. can. *Decimas Deo*. 6. cau. 16. q. 7. et cit. c. *Tua nobis*. h. t. diciturque magis infra §§ 5. et 6. ubi etiam patet, quando et quare solvendæ sint laicis.

3. *Aliæ sunt prædiales seu reales, aliæ personales.* — Resp. II. Decimæ dividantur in prædiales, seu reales, et personales. arg. c. *Ad apostolicæ*. 20. h. t. et ibi Glossa, §. *Personales*. Prædiales, seu reales sunt, quæ solvuntur de prædiorum, agrorum, vinearum, pratorum, hortorum, arborum, domus elocata, sylvarum, et omnibus terræ fructibus; necnon et de animalibus, arg. cit. c. *Ad apostolicæ*. 20. h. t. et ibi Glossa, juncto c. *Cum in tua*. 30. h. t. et c. fin. de *Paroch. personales* sunt, quæ solvuntur ex acquisitis proprio cujusque labore, solertia, et industria, ut puta, negotiatione, scientia, artificio, militia, mercatura, officio etc. arg. cit. c. *Ad apostolicæ*. 20. c. *Non est*. 22. et c. *Pastoralis*. 28. h. t. juncto can. *Decimæ*. 66. cau. 16. q. 1. ibi : « De militia, de negotio, de artificio redde decimas. »

4. *Decimæ mixtæ non agnoscuntur.* — Præfatis duobus generibus decimarum realium nempe et personalium, addunt aliqui tertium genus, nempe decimas mixtas, hasque illas esse volunt, quæ partim reales, partim personales sunt, quatenus nempe partim a natura, partim ex industria hominum proveniunt : quales sunt, quæ ex caseo, lacte, melle, etc. solvuntur. Verum alii hoc tertium genus distinctum non agnoscunt, sed ad genus decimarum prædialium reducunt : et merito, quia alias etiam omnes prædiales dici deberent decimæ mixtæ : cum etiam illæ partim a natura, partim ab industria hominum proveniant, uti consideranti patet, in frumento, vino, et oleo, etc. utpote ad quæ producenda non tantum natura, sed et industria hominis in excolendis v. g. agris multum concurrunt ; ut proin cum Glossa, in c. *Ad apostolicæ*. 20. h. t. *Personales* ; Engel, eod. n. 4. et aliis probabiliter dicatur, duo tantum genera decimarum esse prædia-

lium nempe seu realium, et personalium, quas ipsas etiam, et non alias adducunt sacris canones, cit. c. *Ad apostolicæ*. 20. h. t. nulla alicubi facta mentione de *Decimis mixtis*.

5. *Decimæ prædiales aliæ majores, aliæ minutæ.* — Decimæ reales seu prædiales subdividuntur in majores, et minores seu minutas, vulgo *grossen und kleinen Zehent*, c. III, et c. *Cum in tua*. 30. h. t. et ibi Glossa, §. *Minutas*. cum communi. Majores, vel etiam grossæ sunt, quæ de frumento, vino, et oleo solvuntur. Minores seu minutæ sunt, quæ de partu animalium, puta, de agnellis, vitulis, suculis, pullis (quæ apud nos etiam decimæ carnaticæ *Blut-Zehent* dicuntur) item de lana, caseis, butyro, et hortorum fructibus, ac leguminibus solvuntur. Glossa, in c. *Cum in tua*. 30. h. t. §. *Minutas* ; Zoes., h. t. n. 14 ; Van Espen, p. II. tit. XXXII. cap. VI. n. 26 ; Pirhing, h. t. n. 5. et alii. Quamvis etiam circa hoc consuetudo attendenda sit jus Bavaricum, *Land Recht*. tit. XXVIII. a. 12. de majoribus et minutis specialiter ita disponit : « Zu den kleinen Zehent gehören Kraut, Ruben, Flachs, Henff, Brein, und dergleichen geringe Fruchten ; auch das Obst und Blut Zehent : aber Abreiss, Haidl Brein, Bohnen, und Linsen sollen zu den grossen Zehent gerechnet werden, ware dann an ein, oder anderen Orth ein anders, wie Rechts wegen herkommen, sie solle es darbey verbleiben. »

6. *Aliæ pure spirituales et ecclesiasticæ, aliæ laicales.* — Porro decimæ ecclesiasticæ rursus aliæ sunt pure spirituales, et stricte ecclesiasticæ : aliæ laicales, et minus ecclesiasticæ. Priores sunt, quæ in signum universalis domini Dei super nos, solvuntur clericis pro honesta eorum sustentatione, intuitu laborum spiritualium eisdem debita. Posteriores sunt, quæ ad dictum finem primitus instituta, ex concessione Ecclesie ob justam causam solvuntur laicis. Gregor. Tholos., lib. II. *Syntag.* cap. xx ; Layman, lib. IV. tract. VI. cap. I. n. 5 ; Pirhing, h. t. n. 5. et alii.

7. *Decimæ aliæ formaliter, aliæ materialiter secundum substantiam sumptæ. Hæ debentur jure naturali, divino et humano.* — Quæritur II. Quo jure sint introductæ, et debeantur decimæ ? Ante Responsionem notandam juxta doctores plures, præsertim recentiores, decimas dupliciter considerari posse, videlicet vel materialiter et secundum substantiam,

quatenus nempe sunt necessarium ob præstita servitia stipendium ministrorum Ecclesie pro honesta et necessaria eorum sustentatione : vel formaliter et secundum certam ac determinatam quotam, decimam nempe partem fructuum et obvenientium. H. N. Resp. I. Decimæ in prima acceptione, quatenus nempe sunt necessarium stipendium pro honesta sustentatione Ministrorum Ecclesie, debentur iisdem ministris jure naturali, divino, et humano. Divus Thomas, 2. 2. q. 89, a. 1. in corp. ; Guttierrez, can. qq. cap. XI. n. 9 ; Layman, lib. IV. tract. VI. cap. II. n. 1 ; Navarrus, de *Reddit. eccles.* q. 1. monit. 58 ; Pirhing, h. t. n. 6 ; Engel, h. t. n. 2 ; Sannig, h. t. cap. I. n. 5. et communissima aliorum. Probatur prima pars de jure naturali ; quia ratio naturalis et lex justitiæ naturalis dicitur, ut, qui alicui servitium præstat, ab eodem stipendium justum recipiat : ergo quia ministri Ecclesie laicis servitia spiritualia ministrant, utique eisdem a dictis laicis naturaliter debetur stipendium, quod juxta dicta sunt ipsæ decimæ secundum substantiam seu materialiter considerata.

8. Probatur secunda pars de jure divino, ex variis textibus sacræ Scripturæ, ut *Luc.*, x, 7. ubi Christus de Ecclesie ministris loquens ait : *Dignus est operarius mercede sua, et I. ad Corinth.* ix. 14. ibi : *Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiaverunt, de Evangelio vivere, cum concordantiis.* Idem frequenter innuunt sacri canones : ut can. 2. cau. 1. q. 2. ibi : « Decimas, quas ipse Deus dari constituit. » can. 1. cau. 16. q. 7. ibi : « Decimas, quas fideles præcipiente Domino offerunt. » can. *Revertimini*. 63. cau. 16. q. 1. can. *Decimæ tributa*. 66. ead. cau. 16. et q. 1. et c. *Parochianos*. 14. h. t. ibi : « Decimæ non ab homine, sed ab ipso Domino sunt institutæ, » c. *Tua*. 23. h. t. ibi : « Divina constitutione debentur, » etc. 26. eod. ibi : « Decimæ, quas Deus in signum universalis domini sibi reddi præcepit. » Qui textus, si non de decimis formaliter sumptis, saltem de decimis secundum substantiam intelligi debent. Tertia pars, quod etiam jure humano debeantur, patet ex toto tit. de *Decimis*, qui etiam in Sexto, Clem. et Extravag. existit, ubi solutio decimarum passim præcipitur. Item ex concilio Tridentino, sess. 23. de *Reform.* cap. XII. et pluribus can. cau. 16. q. 1. et 7. Et quidem de decimis secundum substantiam sumptis nulla est controversia inter doctores.

9. *De decimis formaliter sumptis est controversia.* — Magna vero inter eosdem agitur controversia de decimis formaliter sumptis : an nempe hæ etiamnum in Novo Testamento sint de jure divino, sicut erant in Veteri : an vero solum de jure humano. Recentiores siquidem canonistæ ac theologo fere omnes cum divo Thoma contra antiquos canonistas docent, quod licet decimæ formaliter spectatæ, seu secundum certam et determinatam quotam, et decimam nempe partem omnium bonorum juste acquisitorum in Veteri Testamento ex jure divino positivo fuerint debitæ ; in Novo tamen Testamento jure duntaxat ecclesiastico debeantur. Prima pars de antiquo Testamento est certa ex variis Antiqui Testamenti textibus : ut *Leviticus* xxvii, 30. ibi : *Omnes decimæ terræ, sive ex frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, et illi sanctificantur.* Exodi cap. xxii, 29. *Decimas tuas et primitias tuas non tardabis reddere.* Rursum, *Leviticus* xxvii, 32. ibi : *Omnium decimarum bovis et ovis, et capræ..., quidquid demum decimum venerit, sanctificabitur Domino.*

10. *Recentiores volunt eas deberi solo jure humano.* — Secundum partem de Novo Testamento docent divus Thomas, 2. 2. q. 87, a. 1. in corp. ; Pirhing, h. t. n. 7 ; Van Espen, p. 2. tit. XXXIII. n. 4 ; Engel, h. t. n. 2 ; Layman, lib. IV. tr. VI. cap. II. n. 1 ; Covarruvias, *Variar. resolut.* lib. I. cap. xvii, n. 2 ; Guttierrez, lib. II. canon. qq. cap. xxi. n. 9. et, ut dictum, communissima tam theologorum, quam canonistarum recentiorum ; ac ita probant. Certum, et ab ipsi adversariis concessum est, quod decimæ formaliter sumptæ non debeantur de jure naturali. Certum insuper est, quod nullus textus, nullaque lex divina in toto Novo Testamento ostendi valeat, ex quo probari possit obligatio dandi decimas : ergo solo jure ecclesiastico debentur, per varios textus h. t. Nec refert, quod in Veteri Testamento jure divino obligarint. Nam contra est, quod cunctæ leges et præcepta Veteris Testamenti cæronialia et judicialia (inter quæ fuit etiam præceptum dandi decimas formaliter sumptas, utpote non fundatum in ratione aliqua naturali, consequenter nec a morali) in nova lege fuerunt abolita, uti aperte constat ex *Epist. Paul. ad Hebr.* cap. vii et viii. et *ad Galat.* cap. iv. cum Concordantiis, et c. un. de *Purificat. post partum*, tenetque unanimis doctorum.

11. *Quia per consuetudinem, et privilegia*